Башҡортостан Республикаһы Баймаҡ районы муниципаль районының
Баймаҡ ҡалаһы 5-се һанлы төп дөйөм белем биреү мәктәбе
Муниципаль дөйөм белем биреү учреждениеһы

ҠАРАЛДЫ МБ ултырышында	КИЛЕШЕЛГӘН Директор урынбаҫары	РАҪЛАЙЫМ Мәктәп директоры
______________Мәксүтова Г.Н.	______________Минишева З.Х.	______________Йылҡыбаев Ф.Ф.
Протокол №1	Протокол №1	Приказ № 204
"10" август 2022 й.	"11" август 2022г.	"15" августа 2022 г.

«БАШҠОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ (БАШҠОРТ)ТЕЛЕ»

предметының
1 А класы өсөн 2022-2023 уҡыу йылына

ЭШ ПРОГРАММАҺЫ

Төҙөүсеһе: башланғыс кластар уҡытыусыһы
Мырҙағәлина Динә Гәфүр ҡыҙы

2022 й

АҢЛАТМА ЯҘЫУ

Туған (башҡорт) телдә уҡытылған белем биреү ойошмалары өсөн башланғыс дөйөм белем биреүҙең 1-4-се кластары өсөн «Туған (башҡорт) теле» предметының өлгө эш программаһы уҡыу йылдары буйынса предмет йөкмәткеһен, «Туған (башҡорт) тел» уҡыу предметы саралары аша балаларға белем биреү, тәрбиәләү һәм үҫтереүҙең төп методик стратегияларын билдәләй.

Программа түбәндәге норматив-хоҡуҡи документтар нигеҙендә әҙерләнгән:

- Рәсәй Федерацияһы Конституцияһы;

- 2012 йылдың 29 декабрендә ҡабул ителгән Федераль закон «Рәсәй Федерацияһы мәғариф тураһында»ғы №273-ФЗ (үҙгәрештәр һәм өҫтәмәләр менән);

- 1991 йылдың 25 октябрендә ҡабул ителгән 1807-1 һанлы-«Рәсәй Федерацияһы халыҡтары телдәре тураһында»ғы Рәсәй Федерацияһы Законы (үҙгәрештәр һәм өҫтәмәләр менән);

- Башланғыс дөйөм белем биреүҙең федераль дәүләт белем биреү стандарты (Рәсәй Федерацияһы Мәғариф министрлығының 2021 йылдың 31 майындағы 286-сы бойороғо менән раҫланған);

- Башланғыс дөйөм белем биреүҙең яҡынса төп белем биреү программаһы (дөйөм белем биреү буйынса федераль уҡыу-методик берекмә ҡарары, 2022 йылдың 18 мартындағы 1/22-се протокол менән раҫланған);

«Тәрбиә биреүҙең яҡынса программаһы (дөйөм белем биреү буйынса федераль уҡыу-методик берекмә ҡарары, 2022 йылдың 23 июнендәге 3/22-се протокол);

- 2019 йылдың 1 октябрендә Рәсәй Федерацияһы Мәғариф министрлығы коллегияһы ултырышында раҫланған Рәсәй Федерацияһы халыҡтарының туған телдәрен уҡытыу концепцияһы;

- Республика Башлығының 2020 йылдың 30 декабрендәге 613-сө Указы менән раҫланған Башҡортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башҡортостан Республикаһы халыҡтарының туған телдәрен уҡытыу концепцияһы, Башҡортостан Республикаһы Башлығының 2020 йылдың 30 декабрендәге Указы менән раҫланған.

Программаның нигеҙендә федераль дәүләт белем биреү стандарты методологияһы булып торған системалы-эшмәкәрлекле ҡараш ята. Программа яҡынса тәрбиә биреү программаһында билдәләнгән маҡсатлы йүнәлештәргә нигеҙләнә һәм «Туған (башҡорт) теле» фәне буйынса эш программаларын төҙөү өсөн йүнәлеш булып хеҙмәт итә ала.

Программа уҡыу предметы буйынса эш программаһын төҙөүҙә туған (башҡорт) тел уҡытыусыһына методик ярҙам күрһәтеү маҡсатынан әҙерләнгән.

Программа уҡытыусыға:

1) туған (башҡорт) телде уҡытыу процесында башланғыс дөйөм белем биреүҙең федераль дәүләт белем биреү стандартында билдәләнгән шәхси, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләренә өлгәшеүҙең заманса алымдарын тормошҡа ашырырға;

2) уҡытыуҙың планлаштырылған һөҙөмтәләрен һәм «Туған (башҡорт) тел» дәресенең йөкмәткеһен уҡытыу йылдары буйынса билдәләргә;

3) Башҡортостан Республикаһы дөйөм белем биреү ойошмаларының уҡытыу башҡорт телендә алып барылған белем биреү ойошмаларының 1 - 4-се кластары өсөн тәҡдим ителгән айырым бүлек/темаларҙың уҡыу материалын үҙләштереү өсөн тәҡдим ителгән төп төрҙәрен, уҡыу ваҡытын тәғәйен класс үҙенсәлектәрен иҫәпкә алып, календарь-тематик планлаштырыу әҙерләргә мөмкинлек бирәсәк.

Программаның йөкмәткеһе башланғыс дөйөм белем биреүҙең башланғыс белем биреү программаһын үҙләштереү һөҙөмтәләренә өлгәшеүҙе тәьмин итә. Программа «Туған (башҡорт) теле һәм туған телдә әҙәби уҡыу» предмет өлкәһенә ингән туған(башҡорт) теле курсын өйрәнеүгә йүнәлтелгән. «Туған (башҡорт) теле һәм туған телдә әҙәби уҡыу» предмет өлкәһе сиктәрендә туған (башҡорт) тел курсының маҡсаттары үҙ йөкмәткеһе буйынса үҙенсәлекле, ул Башҡортостан Республикаһында һәм Рәсәй Федерацияһының башҡа төбәктәрендә башҡорт теленең таралыу, өйрәнелеү үҙенсәлектәре менән тығыҙ бәйле.

Программа башҡорт телен белгән уҡыусылар өсөн әҙерләнгән. Программаның йөкмәткеһе дидактикалағы системалы-эшмәкәрлекле ҡарашҡа нигеҙләнеп төҙөлгән һәм башланғыс дөйөм белем биреү программаһын үҙләштереү һөҙөмтәләренә ирешеүгә йүнәлтелгән. Уҡыу предметының йөкмәткеһе дәрестән тыш эшмәкәрлектә лә тормошҡа ашырылыуы мөмкин: конкурстар, предмет аҙналары, экскурсиялар, викториналар, тематик дөйөм мәктәп саралары һәм башҡалар.

«Туған (башҡорт) теле» предметына дөйөм характеристика

Башҡорт теле төрки телдәрҙең ҡыпсаҡ төркөмөнә ҡарай, башҡорт халҡының туған теле булып тора. Рус теле менән бер рәттән, башҡорт теле Башҡортостан Республикаһының дәүләт теле статусына эйә, йәмғиәт тормошоноң төрлө өлкәләрендә телдән һәм яҙма аралашыу сараһы булараҡ ҡулланыла.

Туған телдә уҡытылған дөйөм белем биреү ойошмаларында башҡорт теле уҡыу предметы ғына түгел, ә уҡытыу ошо телдә ойошторолған туған тел дә булыуы әһәмиәтле. «Туған (башҡорт) тел» дәресен өйрәнеү гуманитар циклдың башҡа фәндәре менән предмет-ара бәйләнештәрҙе күҙ уңында тота, тәү сиратта «Туған (башҡорт) телдә әҙәби уҡыу» предметы менән тығыҙ бәйле ойоштторола, сөнки ике предмет та уҡыусыларҙың телмәр эшмәкәрлеген үҫтереүгә йүнәлтелгән.

«Туған (башҡорт) теле» курсы белем алыусыларҙың туған телде өйрәнеүгә ихтыяжын милли мәҙәниәтте танып белеү һәм уның аша үҙ-үҙеңде байытыу, үҫтереү, тормошта урыныңды табыу ысулы булараҡ ҡәнәғәтләндереүгә йүнәлтелгән. «Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметы башҡа туған телдәрҙе (башҡорт теленән башҡа) өйрәнеүсе уҡыусыларҙың хоҡуғын сикләмәй. Шуға күрә был дисциплинаны өйрәнеүгә бүленгән уҡыу ваҡыты башҡорт теле курсын дәүләт теле булараҡ тәрән өйрәнеү өсөн ваҡыт булараҡ ҡарала алмай. «Туған (башҡорт) теле» курсы йөкмәткеһендә телдең эске система ҡоролошона, шулай уҡ телдең тышҡы яғында тел системаһын тормошҡа ашырыу мәсьәләләренә: башҡорт теленең цивилизация һәм мәҙәниәт, дәүләт һәм йәмғиәт менән күп төрлө бәйләнештәренә ҡағылышлы мәғлүмәттәрҙе өйрәнеүгә ҡағыла. Программа башҡорт теле йәшәйешенең социомәҙәни контексын сағылдыра: атап әйткәндә, ул тел аспекттарының туранан-тура мәҙәни-тарихи шарттарға бәйле булыуын һыҙыҡ өҫтөнә ала.

Башҡорт телен өйрәнеүҙең башланғыс этабы булып башҡорт теле грамотаһына өйрәтеү тора. Башлап уҡырға өйрәтеү хәреф, ижек, һүҙ һәм һөйләмдәр яҙыу күнекмәләренә өйрәтеү менән бәйле алып барыла. Башҡорт грамотаһына өйрәтеүҙең мөһим үҙенсәлеге булып был курстың рус грамотаһына өйрәтеү менән тығыҙ бәйләнештә алып барылыуы тора. Бындай ҡараш башҡорт алфавиты аша өйрәнелгән өндәрҙе рус алфавиты өндәре һәм хәрефтәренә таянып өйрәнергә, шулай уҡ тел күренештәрен, рус һәм башҡорт телдәре закондарын һәм ҡағиҙәләрен аңлы, сифатлы сағыштырып үҙләштерергә мөмкинлек бирә.

Башҡорт теленең системалы курсы башланғыс мәктәптә универсаль уҡыу күнекмәләрен формалаштырыуҙа нигеҙ булып торған тел төшөнсәләре, ҡағиҙәләре, мәғлүмәттәр йыйылмаһы булараҡ тәҡдим ителгән. Был курс предмет буйынса белем алырға һәм уҡыусыларҙың танып белеү, регулятив , коммуникатив һәләттәрен үҫтерергә ярҙам итә.

Программаның уҡыу материалын һайлағанда грамотаға һәм башҡорт теленә өйрәтеүҙең, уны предмет булараҡ уҡытыуҙың, психолингвистик үҙенсәлектәре: башҡорт теленең фонетик, график һәм ижек системаһы үҙенсәлектәре иҫәпкә алынды. Мәҫәлән, авторҙар Программаның йөкмәткеһен билдәләгәндә башҡорт теленең мөһим фонетик

законы – тәү башлап уҡырға һәм яҙырға өйрәтеү нигеҙендә ятҡан, башҡорт телендә сингармонизм күренешенә ҡараған, аңҡау гармонияһы законы иғтибарға алынған; шулай уҡ программаның йөкмәткеһен билдәләгәндә һуҙынҡы өндәрҙе һәм уларҙың тамғалары-хәрефтәрҙе төп башҡорт һүҙҙәре аша өйрәнеү тәртибе билдәләнгән һ.б.

Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметын өйрәнеүҙең маҡсаты һәм бурыстары

«Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметын өйрәнеүҙең маҡсаты - уҡыусыларҙа телмәр эшмәкәрлегенең бөтә төрҙәрен формалаштырыу, туған телдә аралашыу оҫталығын һәм телмәр мәҙәниәтен үҫтереү, башҡорт теленең спецификаһы, тел тураһында фән бүлектәренә ярашлы төп тел берәмектәре тураһында белемде киңәйтеү; полимәҙәни йәмғиәттә Рәсәй гражданинын формалаштырыу.

«Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметын өйрәнеү бурыстары:

- кесе мәктәп йәшендәге уҡыусыларҙа башҡорт теленең структураһына ярашлы тел белеме өлкәһендә башланғыс төшөнсәләрҙе (лексика, фонетика, графика, орфоэпия, морфемика (һүҙ составы), морфология һәм синтаксис) формалаштырыу;
- һөйләү һәм яҙма телмәр мәҙәниәте күнекмәләрен камиллаштырыу, дөрөҫ яҙыу һәм уҡыу оҫталығын һәм күнекмәләрен формалаштырыу;
- телмәр үҫешенә, әүҙем аралашыуға, фекерләүгә булышлыҡ итеүсе тел сараларын һайлай белеү оҫталыҡтарын камиллаштырыу, шарттар тыуҙырыу; ижадҡа ҡарата йүнәлеш биреү, ҡыҙыҡһыныу тыуҙырыу һәм ижади эшмәкәрлек һәләтен үҫтереү,
- туған телгә ҡарата ыңғай, эмоциональ һәм һаҡсыл ҡараш, уны һаҡлауға һәм яҡлауға ынтылыш, өйрәнеүгә ҡыҙыҡһыныу тәрбиәләү; туған телдә таҙа һәм дөрөҫ һөйләшеү.

«Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметы өлгө программаһының төп йөкмәтке йүнәлештәре

«Туған (башҡорт) тел» курсының материалы Программала түбәндәге йөкмәткеле йүнәлештәре буйынса бирелгән:

- «Тел системаһы»: фонетика, графика, һүҙ составы, лексика, грамматика (морфология һәм синтаксис);
- «Орфография һәм пунктуация» - орфограммаларҙы тикшереү алымдарын үҙләштереү, орфография грамоталылығын һәм пунктуация ҡағиҙәләрен ғәмәли ҡуллана белеү оҫталығын формалаштырыу;

- «Телмәр үҫтереү» – диалог һәм монологик телмәр формаларын үҙләштереү, иншалар яҙыу, башҡорт мәҡәлдәрен һәм әйтемдәрен ҡулланыу.

Уҡыу планында «Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметының урыны

Башланғыс дөйөм белем биреү федераль дәүләт белем биреү стандарттарына ярашлы «Туған (башҡорт) теле» уҡыу предметы «Туған (башҡорт) теле һәм туған телдә әҙәби уҡыу» предмет өлкәһенә ҡарай һәм мотлаҡ өйрәнелергә тейешле уҡыу предметы булып иҫәпләнә. Башҡорт телендә уҡытылған мәктәптәрҙә «Туған (башҡорт) теле» предметын өйрәнеүгә башланғыс дөйөм белем биреүҙең бөтә кластарында аҙнаһына 2 сәғәт ҡаралған: йылына 82 сәғәт – 1-се класта (шуның 48 сәғәте - грамотаға өйрәтеүгә, 16 уҡыу аҙнаһы); 34 сәғәт - системалы курсҡа, 17 уҡыу аҙнаһы) һәм йылына 68 сәғәт менән 2, 3, 4 –се кластарҙа (34 уҡыу аҙнаһы) тәҡдим ителә. Дүрт йылға иҫәпләнгән дәрестәрҙең дөйөм һаны яҡынса 286 сәғәт тәшкил итә.

Белем биреү ойошмаһы уҡыу планының белем биреү мөнәсәбәттәрендә ҡатнашыусылар формалаштырған сәғәттәр һаны иҫәбенә предметты өйрәнеүгә бирелгән сәғәттәр һанын арттырырға хоҡуҡлы.

ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРЫУ

Программаны тормошҡа ашырыу барышында уҡытыу-методик материал булараҡ (мультимедиа программалары.электрон дәреслектәр һәм әсбаптар,электрон китапханалар,виртуаль лабораториялар,уйын программалары,һанлы белем биреү ресурстар коллекциялары) электрон белем биреү мөмкинлектәре иҫәпкә алынырға тейеш. (Ҡушымта).

Айырым бүлекте өйрәнеүгә тәҡдим ителгән сәғәттәр һаны уҡыусыларҙың белем кимәленә бәйле һәм белем биреү ойошмаһы бүлгән сәғәттәр һанына ярашлы үҙгәрергә мөмкин.

1-се класс – 80С.

Бүлек	**Программа йөкмәткеһе**	**Уҡыусыларҙың эшмәкәрлеге төрҙәре**	Контроль эш төрҙәре, формаһы	Электрон белем биреү ресурстары
Грамотаға өйрәтеү (48 с.)				
Синтаксис. Лексика. Телмәр үҫтереү (7 ч.)	Телмәр(һөйләү/ яҙма). Предметтың атамаһын, билдәһен,эш-хәрәкәтен белдергән һүҙҙәр(терминдарһыҙ,танышыу маҡсатында). Яҙыу.Хәреф элементтарын яҙыу, штрихлау, һүрәттәр буяу.Телмәр үҫтереү.«Йәйге уйындар», «Мин – уҡыусы!»	Уҡыу диалогы. Телмәр ситуацияларын булдырыу. Уҡытыусы артынан һүҙҙәрҙе, һүҙбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе тыңлау һәм ҡабатлау. Үҙенә йүнәлтелгән телмәрҙе аңлай белеү. Һорауҙарға яуап биреү. Һүҙҙәрҙе айырыу: предметты, хәрәкәтте, билдәләне белдергән һәм ярҙамсы һүҙҙәр. Дәфтәр битендә горизонталь, ҡыя һыҙыҡтарҙы, эш һыҙыҡтарын айырыу. Хәреф элементтарын яҙыу, штрихлау, һүрәттәрҙе буяу. «Йәйге уйындар», «Мин - мәктәп уҡыусыһы!» тигән дәреслектәге иллюстрация буйынса әңгәмә (диалог). Һорауҙарға яуаптар. «Йәйге уйындар», «Мин - мәктәп уҡыусыһы!» картиналары буйынса һөйләмдәр, текстар төҙөү.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Һөйләм.Һөйләмгә һүҙҙәр ҡуйыу. Ярҙамсы һүҙ төркөмдәре.Һөйләмдә ярҙамсы һүҙ төркөмдәрен (һәм, менән, ҡына-кенә, ғына-генә) ҡулланыу. Һөйләмдең график моделе.Хәрефтәрҙе яҙыу элементтары.Телмәр үҫтереү. «Минең ғаиләм», «Әсәйем эштә саҡта», «Балаларҙың йәйге	Һөйләмде тыңлау һәм мәғәнәһен аңлау. Һөйләмдең график моделен төҙөү. Бирелгән һүҙҙәр менән һөйләмдәр төҙөү (3 - 4 һүҙҙән). Һөйләмдә ярҙамсы һүҙҙәрҙе таныу (һәм, менән, ҡына-кенә, ғына-генә). Уларҙы һөйләү телмәрендә ҡулланыу. «Минең ғаиләм», «Әсәйем эштә саҡта», «Балаларҙың йәйге уйындары» сюжетлы картиналар буйынса буйынса эш: 3-4 һүҙҙән торған һөйләмдәр төҙөү. Хәрефтәрҙе яҙыуға әҙерлек: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	уйындары» сюжетлы картиналары.			
Фонетика. Орфоэпия Телмәр үçтереү (6 ч.)	Телмәр өндәре. Һүҙ һәм өн. Өндө һүҙҙән айырып алыу һәм дөрөç интонация менән әйтеү. Һүҙҙә өндәрҙең эҙмә-эҙлелеге. Һүҙҙең график өн моделе. Телмәр үçтереү. «Әлифбала» хайуадар донъяһы», «Бесәй сәйәхәт итә» һүрәттәре. Хәреф элементтарын яҙыу.	Өндө тыңлау. Айырым өндәрҙе телмәр (һүҙ) ағымынан айырып алыу һәм дөрөç интонация менән әйтеү. Һүҙҙә өндәрҙең эҙмә-эҙлелеген билдәләү. Һүҙҙең график өн моделен төҙөү. Нәҙек [ә], [ө], [ү], [э](е) һуҙынҡыларын [а], [о], [у], [ы] ҡалын һуҙынҡыларынан ишетеп айыра белеү. Бер өн менән айырылған бәләкәй һүҙҙәрҙе сағыштырыу. Һүрәттәр буйынса эш: «Әлифбала» хайуадар донъяһы», «Бесәй ҡайҙа бараһың». Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үçтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Һүҙ һәм өн. Һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәрҙе айырыу. Айырыу ысулдары. Ҡалын [а], [о], [у], [ы]; нәҙек [ә], [ө], [ү], [и], [э] һуҙынҡы өндәре. Һүҙҙең график өн моделе. Ижек. Һүҙ баçымы. Баçымлы ижекте дөрөç интонация менән әйтеү. Халыҡ ижадының бәләкәй жанрҙары (һамаҡтар, һанашмаҡтар һәм башҡалар). Улар менән уйын-импровизация. Телмәр үçтереү. «Умартасы. Олатайҙар һөнәрҙәре», «Аҡландағы бал ҡорттары».	Һүҙҙе тыңлау. Өндө һүҙҙән айырып алыу һәм дөрөç интонация менән әйтеү. Һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәрҙе айырыу. һуҙынҡы («тешләшмәй») һәм тартынҡы («тешләшә») торған өндәрҙе айырыу ысулын эҙләү. Символик билдәләр ярҙамында тауышты график теркәү. 3-4, 4-5 өндән торған һүҙ моделен төҙөү. Һуҙынҡыларҙы ҡалын [а], [о], [у], [ы]; нәҙек [ә], [ө], [ү], [и], [э] өндәргә бүлеү. Һүҙҙе ижектәргә бүлеү ысулын аңлау «Һүҙ баçымы» төшөнсәһен аңлау Башҡорт һүҙендәге баçымдың башлыса һуңғы ижеккә (һуҙынҡы өнгә) төшөүен аңлау. Халыҡ ижадының бәләкәй жанрҙары менән ҡыҙыҡһыныу (һамаҡтар, һанашмаҡтар һәм башҡалар) һәм уның йөкмәткеһе буйынса уйын-импровизацияла ҡатнашыу. «Бесәйкәй, ҡайҙа юл тоттоң?» һанашмағын инценировкалау. «ата-бабалар һөнәренә өйрән!», «Аҡландағы бал ҡорттары» һүрәттәре буйынса эш. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үçтереү: штрихлау,	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

		буяу, хәреф элементтарын яҙыу		
Графика. Фонетика. Лексика. Телмәр үҫтереү. (33с.)	Хәреф. Өн. Алфавит. Өндөң график сағылышы. Һүҙҙең өн моделе. Өйрәнелгән хәрефтәрҙе һүҙҙең график моделендәге шаҡмаҡҡа ҡуйыу: Әә-Аа, Өө-Оо. Һүҙҙәрҙе һуҙынҡы өнгә иғтибар йүнәлтеп уҡыу. Хәрефте яҙыуы. Телмәр үҫтереү. «Олатайға бүләк», «Әтәс - ихатабыҙ хужаһы», «Олатайым янында умарталыҡтағы мажаралар» һүрәттәре. Халыҡ кәсептәрен, йолаларынн өйрәнеү	Алфавитты, ундағы хәреф атамаларын өйрәнеү, алфавит функцияһын төшөнөү. (Әә-Аа, Өө-Оо) хәрефтәрен өйрәнеү. Һүҙҙең өн моделе. Өн һәм хәреф айырмаһы. Өндө хәреф менән билдәләү. Өйрәнелгән хәрефкә һүҙҙәр һайлау. «Әлифба» дәреслеге менән эшләү. Әә-Аа, Өө-Оо хәрефтәрен һүҙҙең график моделе шаҡмаҡтарына ҡуйыу һәм уҡыу. Иғтибарҙы һуҙынҡы өнгә йүнәлтеп, ижектәр, һүҙҙәр (график схемаға таянып) уҡыу. Дәреслектәге «Йорт һәм ҡырағай хайуандар», «Балһөйәр мажаралары» һүрәттәре буйынса эш. Халыҡ кәсептәрен, тйолаларын өйрәнеү. Кешеләрҙең хеҙмәт ҡаҙаныштарына һаҡсыл, хөрмәт менән ҡарарға өйрәнеү. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Үү-У хәрефтәре. Дәрестәрендә хәрефтәр менән яҙылған Рус теле грамотаһына грамотаһына өйрәтеү дәрестәрендә өйрәнгән Ээ (е), ы, Ии хәрефтәрен нығытыу. Һүҙҙең график өн моделен төҙөү. Уны һүҙҙең хәреф яҙмаһына үҙгәртеү. Һүҙҙәрҙе һуҙынҡы өнгә иғтибар итеп уҡыу. Хәрефтәрҙе яҙыу. Телмәр үҫтереү. «Себештәрем,минең себештәрем», «Урманды һаҡлағыҙ!», «Умартасы нимә	Алфавиттың Үү - Уу хәрефен өйрәнеү. Ээ (е), Ии, Ыы хәрефтәрен ҡабатлау. Һүрәттәр буйынса эш: «Әтәстәр», «Урманды һаҡла!», «Үҫкәс умартасы булырмын». Хәрефтәрҙе дөрөҫ яҙыу, бер-береһе менән тоташтырыу. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу. Контроль һәм баһалау, яҙылған хәрефтәрҙе төҙәтеү.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	белергә тейеш?»һүрәттәре.			
	Мм, Нн, Рр, Лл хәрефтәре. Әә– Аа, Өө– Оо, Үү– Уу, Ээ– Ыы– Ии хәрефтәрен нығытыу.Һуҙынҡы һәм тартынҡы хәрефтәрҙең таблицаһы.Һүҙҙәрҙе күсереп яҙыу ҡағиҙәләре. Өлгө буйынса һүҙҙәрҙе күсереп яҙыу. Телмәр үҫтереү. «инең һеңлем», «Мәскәү –Рәсәйҙең баш ҡалаһы », «Минең ҡурайым» һүрәттәре.	Алфавиттың Мм, Нн, Рр, Лл хәрефтәрен өйрәнеү. .Хәреф элементтарының һыҙмаһын сағыштырыу, уларҙың оҡшашлыҡтарын һәм айырмалыҡтарын асыҡлау. Хәрефтең график образын үҙләштереү буйынса эш. Яңы хәреф менән һүҙҙәр уҡыу. Һуҙынҡылар, тартынҡылар таблицаһын өйрәнеү. Һүҙҙе яҙыу ҡағиҙәләрен өйрәнеү(күҙәтеү, сағыштырыу, классификация). Бирелгән өлгөнән һүҙҙәрҙе (2 - 3 һүҙ) күсереп алыу. «Минең һеңлем», «Мәскәү - Рәсәйҙең баш ҡалаһы», «Музыка ҡоралдары» иллюстрациялары буйынса эш. Халыҡ музыка ҡоралдарына ҡыҙыҡһыныу тәрбиәләү. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһы үҫеше: штрихлау, буяу, хәреф элементтары яҙыу. Һүҙҙә хәрефтәрҙе дөрөҫ тоташтырыу һәләтен автоматлаштырыу.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Йй хәрефе. Яя, Ее, Ёё, Юю хәрефтәре.), [йә], [йө], [йо], [йү], [йы], шулай уҡ [әй], [өй], [ой], [үй], [ый] ижектәре (дифтонгылар) булған һүҙҙәрҙе уҡыу һәм яҙыу. Һүҙҙең график өн моделен төҙөү. Уны һүҙҙең хәрефле яҙмаһына үҙгәртеү. Һөйләм башындағы баш хәреф, фекер аҙағындағы нөктә. Өйрәтеүсе диктант. Телмәр үҫтереү. «Май айы», «Йәйҙе һағындылар»,	Алфавиттың Йй, Яя, Ее, Ёё, Юю хәрефтәрен өйрәнеү, [йә], [йө], [йо], [йү], [йы], шулай уҡ [әй], [өй], [ой], [үй], [ый] ижектәре (дифтонгылар) булған һүҙҙәрҙе уҡыу һәм яҙыу. Ике өндө белдергән я, е, ё, ю хәреф/өндәре үҙенсәлектәрен өйрәнеү өсөн телмәр ситуациялары булдырыу. Орфографик хата булырлыҡ осраҡтарҙы күҙаллау һәм иҫкәртеү Һүҙҙең график өн моделен төҙөү һәм уны һүҙҙең хәрефле яҙмаһына үҙгәртеү. Диктант итеп ижектәрҙе (6 - 7 ижек) йәки ҡыҫҡа һүҙҙәрҙе (4 - 5 һүҙ) яҙыу. 2 - 3 һөйләмдән торған тексты уҡыу. Һүҙҙең хәрефтәрен дөрөҫ тоташтырыу ,һөйләмдә һүҙҙәрҙе айырым яҙыу. «Май айы», «Йәмле йәй», «Йәйләүҙә» һүрәттәре буйынса эш. Уҡыу	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	«Башҡорт аты» һүрәттәре.	эшмәкәрлегендә үҙаллылыҡты, үҙ ҡылыҡтарың өсөн шәхси яуаплылыҡты үҫтереү Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу Ишетелгән һүҙ йәки һөйләмде дәфтәргә хәрефтәр менән яҙыу.		
	Ғғ–Ҡҡ хәрефтәре. Уларҙың специфик үҙенсәлектәре. Рус теле грамотаһына өйрәтеү дәрестәрендә танышҡан Гг–Кк хәрефтәрен ҡабатлау. Һөйләмдәрҙе күсереп яҙыу ҡағиҙәләре. Өйрәтеү диктанты. Телмәр үҫтереү. «Һорау-яуаптар» уйыны. «Беҙҙә ҡунаҡтар», «Гөлгөлдәк», «Минең көсөгөм - Пушок» һүрәттәре	Башҡорт алфавитының үҙенсәлекле Ғғ – Ҡҡ хәрефтәрен өйрәнеү. Гг-Кк хәрефтәрен ҡабатлау. Күҙәтеү, сағыштырыу, өйрәнгән өндәрҙе (хәреф) анализлау нигеҙендә уҡыу диалогы. Г, к, ғ, ҡ хәрефтәренә һүҙҙәр уйлап табыу (төркөмдәр араһында «Кемдә һүҙҙәр күберәк?» уйын-ярышы). Яңы хәрефтәр менән һүҙҙәр, һөйләмдәр, текстарҙы уҡыу һәм яҙыу. Ижектәрҙе (6 - 7 ижек) йәки ҡыҫҡа һүҙҙәрҙе (4 - 5 һүҙ) ижекләп яҙыу. Телмәр үҫтереүгә йүнәлтелгән «Һорау-яуаптар» уйыны: уҡыусы «Ни өсөн?» һорауы менән башланған һөйләм әйтә, башҡалар иһә, үҙ яуабын «сөнки» һүҙен файҙаланып яуап бирә. Һорауға яуапты тулы һәм, ҡайһы саҡта, бер һүҙ менән дә бирергә мөмкин. Бирелгән темаға һәм «Ҡунаҡ килә», «Гөргөлдәк», «Көсөгөм» һүрәттәре буйынса текст (хикәйә) төҙөү. Хәрәкәт уйындары хаҡында һөйләшеү. Уйын ҡағиҙәләрен тикшереү. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Ҙҙ, ҫ. хәрефтәрен өйрәнеү. Рус теле грамматикаһына өйрәтеү дәрестәрендә өйрәнелгән Зз, Сс хәрефтәрен ҡабатлау. Һөйләмдәрҙе уҡыу техникаһы. Яңы хәрефтәр менән	Алфавиттың Зз-ҙҙ, Сс-ҫ хәрефтәрен өйрәнеү. Уларҙың специфик үҙенсәлектәре. Яңы хәрефтәрҙең график образын үҙләштереү буйынса эш. Зз, Сс хәрефтәрен ҡабатлау. Яңы хәрефтәр менән һүҙҙәрҙе,һөйләмдәрҙе ижекләп талғын уҡыу. Өйрәнелгән хәрефтәр менән ижектәрҙән үҙ аллы . Һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	ижектәр, һүҙ, һөйләмдәр яҙыу. Өйрәтеүсе диктант. Телмәр үҫтереү. Әкиәт йөкмәткеһенә төшөнөү. «Ике кәзә», «Ҡомһоҙ эт» әкиәттәре иллюстрацияһы.	төҙөү. Диктант яҙыу (өйрәтеүсе диктант). Аралашыу ситуацияһына тап килерлек тел сараларын үҙ аллы һайлау эше. «Ике кәзә», «Ҡомһоҙ эт» әкиәттәре иллюстрациялары буйынса эш. Әкиәттең йөкмәткеһе буйынса эш: әкиәт, геройҙар,асылын билдәләү. Тормош тәжрибәһенә таянып фекер алышыу, һорауҙар бирә һәм яуапты баһалай белеү. Һүҙлек запасын байытыу. Диалогик, монологик телмәр үҫтереү. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу.		
	Дд-Тт хәрефтәре. Башҡорт теленең үҙенсәлекле парлы өндәре [г]–[к], [ғ]–[ҡ], [ҙ]–[ҫ], [з]–[с], [д]–[т]. Һөйләмде күсереү ҡағиҙәләре. Телмәр үҫтереү. «Дуҫлыҡ монументы», «Төрлө халыҡтарҙың бәхетле балалары», «Төлкө менән торна» иллюстрациялары.	Алфавиттағы Дд – Тт хәрефтәрен өйрәнеү. Парлы үҙенсәлекле өндәрҙең: [г]–[к], [ғ]–[ҡ], [ҙ]–[ҫ] таблицаһын өйрәнеү өсөн уҡыу ситуацияларын булдырыу: Яңы хәрефтәр менән һүҙҙәр уҡыу һәм яҙыу.Һүҙҙәрҙә өндәрҙең сиратлашыуын күҙәтеү: ҡунаҡ–ҡунағы, күрәк – күрәге һ.б.Яңы һүрәтләнгән осраҡтарҙы Маҡтау һәм йыуатыу өсөн һүрәтләнгән ситуацияларҙан сығып этикет формулалары һайлау буйынса ижади эш башҡарыу. НыҒынған һүҙбәйләнештәрҙең (дәреслек материалы) мәғәнәһен төшөнөү, яғшы һүҙҙең мөһимлеге,көсө тураһында диалог. «Дуҫлыҡ монументы», «Беҙ – бәхетле балалар», «Төлкө менән торна» һүрәттәре буйынса телмәр үҫтереү буйынса эш. Бармаҡ мускулдарын эшләтеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу. Һүҙҙә хәрефтәрҙе дөрөҫ тоташтырыуҙы автоматлаштырыу. Тексты күсереп яҙыу (2 - 3 һөйләм).	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Һһ–Хх хәрефтәре. Тексты күсереп яҙыу. Өйрәтеүсе диктант. Һөйләмдәрҙе	Алфавиттағы Һһ–Хх хәрефтәрен өйрәнеү. Һһ хәрефенең специфик үҙенсәлектәре. Уҡытыусының, класташтарҙың уҡыуын тыңлау. Тулыһынса (дөрөҫ) уҡыу. Ижектәр	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	талғын итеп дөрөҫ уҡыу. Һөйләмдәрҙе тасуири уҡыу (хәбәр итеү, һорау, өндәү - терминдарһыҙ). Телмәр үҫтереү. «Һабантуй» иллюстрацияһы, В. А. Осееваның «Нимә еңелерәк?» әкиәте.	йәки һүҙҙәрҙе дөрөҫ итеп талғын уҡыу. «Әлифба» дәреслеге менән эш. Һөйләмдәрҙе күсереп яҙыу ҡағиҙәләре. Тексты күсереп яҙыу (2 - 3 һөйләм). 3 - 4 хәрефтән торған һүҙҙәрҙе ишетеп яҙыуҺөйләмдәрҙе тасуири уҡырға өйрәнеү (хәбәр итеү, һорау, өндәү). «Һабантуй» иллюстрацияһы, В.А.Осееваның «Нимә еңелерәк?» әкиәте буйынса телмәр үҫтереү. Халыҡ йолаларына, ғөрөф-ғәҙәттәренә һ.б. ҡыҙыҡһыныу һәм ихтирам тәрбиәләү. Бармаҡ мускулдарын эшкәртеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу. Һөйләмдәр (3 - 4 һүҙ), 3 - 4 һөйләмдән торған текст (12 - 15 һүҙ) күсереп яҙыу.		
	Алфавиттың Дд-Тт, Бб-Пп, ВВ-Фф хәрефтәрен өйрәнеү. Өйрәнелгән хәрефтәрҙе нығытыу. Бер хәрефте икенсе хәреф менән алмаштырыу: һүҙ мәғәнәһен үҙгәртеү.Өйрәтеүсе диктант. Телмәр үҫтереү. «Әсәйемә (атайға) ярҙам итәм», «Беҙҙең ихатала», «Өфө - Башҡортостандың баш ҡалаһы» иллюстрациялары	Алфавиттың Бб-Пп, ВВ-Фф хәрефтәрен өйрәнеү. Өйрәнелгән хәрефтәрҙе нығытыу (Дд-Тт). Күҙәтеү, сағыштырыу һәм анализ: бер хәрефте икенсе хәреф менән алмаштырыу һәм уның мәғәнәһен үҙгәртеү (бай-һай, фил-һил). Һүҙҙәрҙе һүҙынҡы өнгә иғтибар йүнәлтеп уҡыу. Тексты «дөрөҫ», «аңлы» уҡыу критерийҙары буйынса баһалау. «Әсәйемә (атайға) ярҙам итәм», «Себештәр», «Өфө - Башҡортостандың баш ҡалаһы» һүрәттәре буйынса эш. Диалогик телмәрҙе үҫтереү. Бармаҡ мускулдарын эшләтеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәреф элементтарын яҙыу. Һүҙҙә хәрефтәрҙе берләштереүҙе автоматлаштырыу. Өйрәнелгән хәрефтәр менән һүҙҙәрҙе ишетеп(диктант) яҙыу.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
	Шш–Жж, Чч–Щщ, Хх, Цц хәрефтәре. Башҡорт һүҙҙәрендә ҡалын айырыу билдәһе (ъ), нәҙек айырыу (ь) билдәһе.Башҡорт	Алфавиттағы Шш–Жж, Чч–Щщ, Хх, Цц һәм ҡалын айырыу (ъ), нәҙек айырыу (ь) билдәләрен өйрәнеү.Хәрефтәрҙең график сағылышын күҙәтеү. Хәреф элементтары яҙылышындағы оҡшашлыҡ һәм айырмалыҡтарҙы сағыштырыу. . Бармаҡ	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	һәм рус телдәрендә яҙыуҙа ҡалын (ъ) һәм нәҙек (ь) айырыу билдәләрен ҡулланыу үҙенсәлектәре(танышыу маҡсатында).Хәреф элементтары яҙылышындағы оҡшашлыҡ.. Ш, ж, ч, щ, ц хәрефтәре менән үҙләштерелгән һүҙҙәр. Өйрәтеүсе диктант.Дөрөҫ итеп,аңлап,йүгерек уҡыу. Телмәр үҫтереү. «Мин тәбиғәтте яратам». С. Михалковтың «Ишәк һәм и ҡондоҙ» әкиәте.	мускулдарын эшләтеү, ҡул моторикаһын үҫтереү: штрихлау, буяу, хәрефтәрҙе яҙыу.Рус телендәге [ш], [ж] (һәр ваҡыт ҡалын) һәм [щ],[ч] (һәр ваҡыт нәҙек) өндәрен күҙәтеү. Һөйләү телмәрендә рус һәм башҡа телдәрҙән ингән (гараж, щи, жираф, чабан һ.б.) һүҙҙәрҙе ҡулланыу. Башҡорт һәм рус телдәрендә яҙыуҙа ҡалын (ъ) һәм нәҙек (ь) айырыу билдәләрен ҡулланыу үҙенсәлектәре н төшөнөү.Тыңлап (диктант) 2-3 юлдан торған һүҙҙәр һәм һөйләмдәр яҙыу. Дөрөҫ итеп,аңлап,йүгерек уҡырға өйрәнеү буйынса эш..Алфавиттың өйрәнгән хәрефтәрен нығытыу.Тексты талғын уҡыу буйынса оҫталыҡ һәм күнекмәләрҙе үҫтереү.Текстағы һөйләмдәрҙе уҡығанда тауышты.интонацияны дөрөҫ һайлау.Тәбиғәт күренештәрен күҙәтеү һәм «Мин тәбиғәтте яратам» һүрәте буйынса текст төҙөү. С. Михалковтың «Ишәк һәм и ҡондоҙ» әкиәтен анализлау (тема,геройҙар,асылы,йәғни,төп фекер) буйынса эш.Эргә - тирәндәге кешеләргә яҡшы мөнәсәбәт булдырыу. Яҡындарыңа һөйөү,йорт хайуандарына иғтибарлы ҡараш тәрбиәләү.		
	Алфавит. Әлифба байрамы.	Алфавит буйынса эш. Алфавитта хәрефтәрҙең бирелеү тәртибен төшөнөү. Алфавитты практикала ҡулланыу. Алфавиттың төрлө хәрефтәре менән һүҙҙәр һайлау. Алфавиттағы хәрефтәрҙең дөрөҫ яҙылышы. Хәрефтәрҙе каллиграфик нормалар буйынса тоташтырыу техникаһын төшөнөү. Һөйләмдә һүҙҙәрҙе айырым яҙырға өйрәнеү һәләтен автоматлаштырыу. Контроль һәм баһалау, хәрефтәрҙе дөрөҫ яҙыу һәм уларҙы бер-	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

		береһенә тоташтырыу оҫталыҡтарын үҫтереү. «Хуш, Әлифба!» байрамын ойоштороу. «Хәрефле аҡлан» күргәҙмәһен әҙерләү. Байрамға иң яҡшы ижади эштәр һайлап алыу.		
Резерв –2 с.				
Систематик курс (34 с.)				
Тел тураһында дөйөм мәғлүмәттәр.Телмәр үҫтереү. (2 с.)	Телмәр һәм аралашыу. Тел - аралашыу сараһы. Диалог. Һөйләмдәр, текст күсереү. Телмәр үҫтереү. «Мин уҡый беләм!» тигән сюжетлы картина буйынса эш.	Халыҡтың төп аралашыу ҡоралы булараҡ телдең ролен аңлау. Туған телендә яратырға, дөрөҫ һөйләшергә өйрәнеү. Рус теле дәүләт теле булараҡ ихтирам итеү, уны яратып өйрәнеү. Тел аша мәктәптә белем алыу әһәмиәтен төшөнөү, мәғлүмәт табырға өйрәнеү. Уҡытыусы етәкселегендә уҡыу диалогында ҡатнашыу. Уҡытыусы һорауҙарына яуаптар биреү. Ябай һорауҙар төҙөү һәм уны класташтарыҷа еткереү. Бирелгән һорауға яуапты мимика, ишара, хуплау һүҙҙәре ярҙамында тыңлау әңгәмәсенең яуабына ризалыҡ күрһәтеү.Дәреслектәге иллюстрация буйынса һөйләмдәр , текст төҙөү. Тексты,һөйләмдәрҙе дөрөҫ яҙып алыу. Халыҡ аралашыуында һүҙҙең, телмәрҙең, туған телде белеүҙең ролен төшөнөү.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
Фонетика. Графика. Телмәр үҫтереү (8 с.)	Алфавит. Алфавит функцияһы. Хәрефтәрҙең атамаһы. Алфавиттағы хәрефтәр тәртибе. Журналда класс исемлеге. Һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәр. Йомшаҡ һәм ҡалын һуҙынҡы өндәр. Башҡорт һәм рус телдәрендә	Алфавиттың функцияһын аңлау. Хәреф атамаларын өйрәнеү. Алфавитта хәрефтәрҙең билдәле тәртиптә бирелгәнен төшөнөү. «Алфавит иле» сюжет һүрәте буйынса эш. Һорауҙарға яуаптар, фекер алышыуҙар: «йорттарҙа» хәрефтәр ниндәй принцип буйынса урынлаштырылған? Хәреф менән өндө айыра белеү. Өндәр, хәрефтәр тураһында белемде нығытыу, нәҙек [ә], [ө], [ү], [э] һәм ҡалын [а], [о],[у],[ы] һуҙынҡыларҙы айырыу;4-5 өндән торған һүҙҙең өн моделен төҙөү; уны һүҙҙең хәрефле яҙмаһына үҙгәртеү. Һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәр таблицаһы менән танышыу. Башҡорт һәм рус телдәре алфавитындағы бер иш хәрефтәр. Һүҙ өндәрен ишетеп айырыу һәм әйтә белеү. Бер хәреф менән айырылған ҡыҫҡа һүҙҙәрҙе	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	тартынҡылар (сағыштырыу, ҡаршы ҡуйыу). Өндәр таблицаһы. Һөйләмде, текстарҙы күсереп яҙыу алгоритмы. Телмәр үҫтереү. «Алфавит илендә» сюжет картинаһы.	сағыштырыу. Һүҙҙәге өндәрҙе күҙәтеү, сағыштырыу, ҡаршы ҡуйыу һәм анализлау. Һығымталар яһау. Бәләкәй төркөмдәрҙә уҡыу объекттарын (өн/хәреф) мини-тикшереү буйынса эш. Бирелгән алгоритм буйынса һөйләмдәрҙе, текстарҙы күсереп яҙыу. Төрлө тел ситуацияларында тиҫтерҙәрең менән хеҙмәттәшлек итә белеү оҫталыҡтарын үҫтереү.Дәреслектә бирелгән сюжетлы һүрәт буйынса текст төҙөү.		
Синтаксис. Лексика. Телмәр үҫтереү (5 с.)	Һөйләм – тел берәмеге. Хәбәр, һорау һөйләм Һөйләмдең төп мәғәнәүи өлөшө. Ярҙамсы һүҙҙәрҙе һөйләмдә ҡулланыу. Мәғәнәүи һорауҙар ярҙамында һүҙҙәргә һәм һүҙбәйләнеш тәргә һорауҙар ҡуйыу. Һөйләмдең график схемаһы. Телмәр үҫтереү. Дәреслектәге иллюстрация лар, текстар.	Һөйләмде дөрөҫ төҙөү. Мәғәнәүи һорауҙар ярҙамында һүҙҙәр һәм һүҙбәйләнештәр араһында бәйләнеш булдырыу Һөйләмдең мәғәнәүи төп өлөшөн табыу. Яҙыу телмәрендә (һөйләмдә) (һәм, менән; ғына-ҡына, генә-кенә) ярҙамсы һүҙҙәрен ҡулланыу. Ишетеп һөйләмдең төрөн (хәбәр, һорау) асыҡлау, һөйләмдәге интонацияны аңлау, уны уҡытыусы артында ҡабатлау һәм аңлы уҡыуҙы автоматлаштырыу. Һүрәттәр,һүҙҙәр йыйылмаһы,күҙәтеүҙәр буйынса (3 - 5 һүҙҙән) һөйләмдәр һәм текстар (4 - 5 һөйләмдән) төҙөү. Аңлатмалы һүҙлек менән танышыу : таныш булмаған һүҙҙе билдәләү,айырып алыу һәм һүҙҙең мәғәнәһен аңлау. Һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе ишетеп яҙыу(диктант).Әңгәмә (диалог), дәреслектәге иллюстрациялар буйынса текст төҙөү.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
Морфология. Телмәр үҫтереү (8 с)	Һүҙ – тел берәмеге. Предметтың атамаһын, предметтың билдәһен, предметтың	Һүҙҙе тел берәмеге булараҡ аңлау. Үҙ аллы (предметтың атамаһы, предмет билдәһе, предметтың эш-хәрәкәтен белдергән) һәм ярҙамсы һүҙҙәрҙе (һәм, менән; ғына-ҡына, генә-кенә) ишетеп айыра белеү;уларҙы телдән һәм яҙма телмәрҙә урынлы ҡулланыу; текста	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml

	эш-хәрәкәтен белдереүсе һүҙҙәр (ҡабатлау). Ярҙамсы һүҙҙәр (һәм, менән; ғына-ҡына, генә-кенә). Телмәр үҫтереү. Дәреслек иллюстрациялары, текстар буйынса эш.	тейешле һыҙыҡтар менән билдәләү. Бирелгән һүҙҙәрҙең мәғәнәһе буйынса төркөмдәргә (предмет атамаһы, предмет билдәһе, предметтың эш-хәрәкәте) бүленеше һәм был һүҙҙәр төркөмөнөң берҙәм график-символик схема менән билдәләнеүе. Һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе, текстарҙы каллиграфик ҡағиҙәләрҙе үтәп яҙыу.Ҡыҫҡа текстар төҙөү өсөн дәреслектең иллюстрацияларын ҡулланыу		
Орфоэпия. Телмәр үҫтереү (2 с.)	Һүҙҙәрҙә өндәрҙе һәм өн ҡушылмаларын дөрөҫ итеп әйтеү. Башҡорт һүҙҙәрендә баҫымдың специфик үҙенсәлеге. Ҡалын [а], [о], [у], [ы] йәки тик нәҙек[ә], [ө], [ү], [и], [э] һуҙынҡы өндәре/хәрефтәренән торған һүҙҙәр, сингармонизм законы(терминһыҙ,танышыу маҡсатында). Телмәр үҫтереү: дәреслектең иллюстрациялары, текстар.	Специфик әйтелешле ҡалын [а], [о], [у], [ы] йәки тик нәҙек[ә], [ө], [ү], [и], [э] һуҙынҡы өндәре/хәрефтәренән торған һүҙҙәрҙе тыңлап билдәләй белеү. Ҙур булмаған тикшеренеү эше: башҡорт һәм рус телендәге һүҙҙәре сағыштырыу, ҡаршы ҡуйыу (мәл – [мәл], мял – [м'ал]) һәм күҙәтеү буйынса туған телдә һығымта сығарыу.Һүҙҙе тыңлау һәм баҫымлы ижекте билдәләү (һуҙынҡы өндө табыу); башҡорт һүҙендәге баҫымдың башлыса һуңғы ижеккә (һуҙынҡы өнгә) төшөүен аңлау. Күсереп йәки диктант яҙыу. Әңгәмә (дискуссия), дәреслектәге иллюстрация буйынса текст төҙөү.	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-book.ru/bashkir.shtml
Орфограмма. Пунктуаци	Һүҙҙәрҙең дөрөҫ яҙылышы:	Һүҙ хәрефтәрен каллиграфик нормалар буйынса дөрөҫ тоташтырыу. Һүҙҙе һөйләмдә айырым яҙыу. Һөйләмде	Телдән һорау алыу	https://nsportal.ru http://in-yaz-

я. Телмәр үҫтереү (5 с.)	һүҙ хәрефтәрен дөрөҫ тоташтырыу, һүҙҙәрҙе айырым яҙыу. Һөйләм башында баш хәреф. Исемемдәге һәм фамилиямдағы баш хәреф. . Һүҙҙе юлдан-юлға күсереү. Һөйләм аҙағында тыныш билдәләре (нөктә, һорау билдәһе). Телмәр үҫтереү: дәреслектәге иллюстрациялар, текстар.	дөрөҫ яҙыу (һөйләм башындағы баш хәреф). Исемемдәге һәм фамилиямдағы баш хәреф . Хәрефһеҙ график саралар: һүҙҙәр араһындағы бушлыҡ, күсереү билдәһен ҡулланыу. Һөйләм аҙағында тыныш билдәләрен (нөктә, һорау билдәһе) дөрөҫ ҡуйыу. Һүҙ, һөйләм, текст яҙыуҙы контолдә тотоу һәм баһалау. Дәреслектән, таҡтанан күсереп яҙған текстағы хаталарҙы тикшереү һәм төҙәтеү. Хәрефтәрҙе дөрөҫ яҙыу, һүҙ хәрефтәрен дөрөҫ тоташтырыу һәм һөйләмдә һүҙҙәрҙе айырым яҙыу оҫталығын автоматлаштырыу. Ҡыҫҡа һүҙҙәр менән диктант яҙыу (өйрәтеү диктанты,15-20 һүҙ). Дәреслектәге иллюстрациялар буйынса эш.		book.ru/ bashkir. shtml
Тексты контроль күсереү/контроль диктант. (2 с)		Дәреслектән, таҡтанан тексты күсереп алыу (контроль диктант). Был эште түбәндәге критерийҙар буйынса башҡарыу: 1) һүҙ хәрефтәрен һәм хәреф ҡушылмаларын каллиграфик нормалар буйынса дөрөҫ яҙыу; 2) һүҙҙәр араһындағы бушлыҡ; 3)баш хәрефле һөйләм; 4) һөйләм аҙағында нөктә йәки һорау билдәһе ҡуйылышы.		
Резерв – 2 с.				

1 А класында башҡорт теле дәресенә календарь – тематик план

	Тема	Сәғәт һаны	Контроль эш	Практик эш	Дата	Эш төрө
1.	Һүҙ һәм предмет	1	0	1	06.09	Телдән һорау алыу
2.	Предметтың билдәһен белдергән һүҙҙәр.	1	0	1	07.09	Телдән һорау алыу
3.	Һөйләм.	1	0	1	13.09	Телдән һорау алыу

4.	Ярҙамсы һүҙҙәр	1	0	1	14.09	Телдән һорау алыу
5.	Өн Һәм һүҙ	1	0	1	20.09	Телдән һорау алыу
6.	Ҡалын һәм нәҙек өндәр.	1	0	1	21.09	Телдән һорау алыу
7.	Яңғырау, һаңғырау тартынҡы өндәр	1	0	1	27.09	Телдән һорау алыу
8.	Баҫым.	1	0	1	28.09	Телдән һорау алыу
9.	Тикшереү эше	1	1	1	04.10	Өн диктанты
10.	[а] өнө. Аа хәрефе	1	0	1	05.10	Телдән һорау алыу
11.	Әә – Аа өн-хәрефтәре	1	0	1	12.10	Телдән һорау алыу
12.	Оо өн-хәрефе	1	0	1	18.10	Телдән һорау алыу
13.	Тикшереү эше	1	1	0	19.10	Һүҙынҡы хәрефтәрҙе яҙыу
14.	Уу-Үү өн-хөрефтөре	1	0	1	25.10	Телдән һорау алыу
15.	[ы] өнө Ыы хәрефе	1	0	1	26.10	Телдән һорау алыу
16.	[и] өнө. Ии хәрефе.	1	0	1	08.11	Телдән һорау алыу
17.	[м] өнө. Мм өн-хәрефе	1	0	1	09.11	Телдән һорау алыу
18.	[н] өнө. ң өн-хәрефе	1	0	1	15.11	Телдән һорау алыу
19.	[л] өнө. Лл хәрефе	1	0	1	16.11	Телдән һорау алыу
20.	[й] өнө. Йй хәрефе	1	0	1	22.11	Телдән һорау алыу
21.	[г] өнө. Гг хәрефе	1	0	1	23.11	Телдән һорау алыу
22.	[к] өнө. Кк хәрефе	1	0	1	29.11	Телдән һорау алыу
23.	[ҡ] өнө. Ҡҡ хәрефе	1	0	1	30.11	Телдән һорау алыу
24.	Ғғ-Ҡҡ,Гг-Кк өн-хәрефтәре	1	0	1	06.12	Телдән һорау алыу
25.	[б] өнө. Бб хәрефе	1	0	1	07.12	Телдән һорау алыу

26.	[п] өнө. Пп хәрефе	1	0	1	13.12	Телдән һорау алыу
27.	[з] өнө. Зз хәрефе	1	0	1	14.12	Телдән һорау алыу
28.	Сс өн-хәрефтәре	1	0	1	20.12	Телдән һорау алыу
29.	Зз – Сс өн-хәрефтәре	1	0	1	21.12	Телдән һорау алыу
30.	[д] өнө. Дд хәрефе	1	0	1	27.12	Телдән һорау алыу
31.	Д д-Тт өн-хәрефтәре	1	0	1	28.12	Телдән һорау алыу
32.	[ш] өнө. Шш хәрефе	1	0	1	17.01.	Телдән һорау алыу
33.	[в] өнө. Вв хәрефе	1	0	1	18.01	Телдән һорау алыу
34.	Ике өндө [йа] белдергән Яя хәрефе	1	0	1	24.01	Телдән һорау алыу
35.	Ике өндө [йэ] белдергән Ее хәрефе	1	0	1	25.01	Телдән һорау алыу
36.	[йу] өнө.Юю хәрефе	1	0	1	31.01	Телдән һорау алыу
37.	Ёё хәрефе	1	0	1	01.02	Телдән һорау алыу
38.	Нәҙек,ҡалын айырыу билдәһе	1	0	1	07.02	Телдән һорау алыу
39.	Һ, һ хәрефе	1	0	1	08.02	Телдән һорау алыу
40.	[щ] өнө. Щщ хәрефе	1	0	1	21.02	Телдән һорау алыу
41.	Алфавит.	1	0	1	22.02	Телдән һорау алыу
42.	Хәреф һәм өн	1	0	1	28.02	Телдән һорау алыу
43.	Һуҙынҡы өндәр һәм хәрефтәр	1	0	1	01.03	Телдән һорау алыу
44.	Тартынҡы өндәр һәм хәрефтәр	1	0	1	07.03	Телдән һорау алыу
45.	Нәҙек һәм ҡалын әйтелешле һүҙҙәр	1	0	1	14.03	Телдән һорау алыу
46.	Һүҙҙе ижеккә бүлеү	1	0	1	15.03	Телмәр үҫтереү
47.	Һүҙҙе юлдан юлға күсереү. Тикшереү эше.	1	0	1	21.03	Тикшереү эше

48.	Баш хәреф. Исем – фамилияларҙың яҙылышы	1	0	1	22.03	Телдән һорау алыу
49.	Хайуан ҡушаматтары. Ер-һыу атамалары	1	0	1	04.04	Телдән һорау алыу
50.	Хәбәр һөйләм	1	0	1	05.04	Телдән һорау алыу
51.	Һорау һөйләм.	1	0	1	11.04	Телдән һорау алыу
52.	Өндәү һөйләм	1	0	0	12.04	Телдән һорау алыу
53.	Диктант	1	0	1	18.04	Телдән һорау алыу
54.	О - ө хәрефле һүҙҙәр	1	0	1	19.04	Телдән һорау алыу
55.	У - ү хәрефле һүҙҙәр	1	0	1	25.04	Телдән һорау алыу
56.	Э хәрефе һүҙ башында	1	0	1	26.04	Телдән һорау алыу
57.	Йй хәрефе ҡайҙа һәм ҡасан яҙыла	1	0	1	02.05	Телдән һорау алыу
58.	Ю хәрефе	1	0	1	03.05	Телдән һорау алыу
59.	Е хәрефе	1	0	1	04.05	Телдән һорау алыу
60.	Я хәрефе	1	0	1	09.05	Телдән һорау алыу
61.	Предметты белдергән һүҙҙәр	1	0	1	10.05	Телдән һорау алыу
62.	Предметтың билдәһен һүҙҙәр.	1	0	1	11.05	Телдән һорау алыу
63.	Предмет хәрәкәтен белдергән һүҙҙәр	1	0	1	16.05	Телдән һорау алыу
64.	Контроль диктант	0	1	1	17.05	Диктант
65.	Ярҙамсы һүҙҙәр.	1	0	1	23.05	Телдән һорау алыу
66.	Йомғаҡлау	1	0	1	24.05	Телдән һорау алыу
		66	1	64		

Прошито, пронумеровано
и скреплено печатью
20 (двадцать) листа(ов)
Директор МОАУ ООШ № 5:
Елкибаев Ф.Ф.